ŞECERE-İ TERÂKİME

TÜRKLERİN SOY KÜTÜĞÜ

Ebulgâzi Bahadır Han

Hazırlayan:
Prof. Dr. Necati DEMİR

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1658
KÜLTÜR SERİSİ: 935

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-081-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: LARUS YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş
Bağlar Mah. 62. Sok. Yıldızlar Plaza No:10/A
Bağcılar-Güneşli / ISTANBUL
Sertifika Numarası: 49657

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul- 2021

Prof. Dr. Necati DEMİR, 20 Nisan 1964'te Ordu'ya bağlı Ulubey ilçesinin Kumanlar köyünde doğdu. Kumanlar İlkokulu (1974), Ordu Fatih Ortaokulu (1977), Ordu Fatih Lisesi (1980) Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunudur.

Yüksek lisansını Cumhuriyet Üniversitesinde (1992), doktorasını Selçuk Üniversitesinde (1996) tamamladı. Gaziantep Sarılsalkım Ortaokulunda Türkçe öğretmeni (1987-1990), Sivas Cumhuriyet Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, Cumhuriyet Üniversitesinde Türk Dili okutmanı olarak çalıştı.

13 Haziran 1996'da Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. 30 Kasım 2000'de doçent, 9 Şubat 2006'da profesör oldu. Yüzü aşkın kitabı, yüzü aşkın makalesi ve bildirisi bulunmaktadır. Bu kitaplarından dört tanesi Harvard Üniversitesinde, yirmi yedi tanesi Almanya'da, bir tanesi Avusturya'da, bir tanesi de Danimarka'da yayımlanmıştır.

1996-2010 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Bölümünde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görev yaptı.

2010 yılında Gazi Üniversitesine atandı. Hâlen Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

ÖN SÖZ / 11

GİRİŞ / 17
1. Ebulgâzi Bahadır Han ... 18
2. Şecere-i Terâkime ... 21
2.1. Şecere-i Terâkime'nin Konusu ... 21
2.2. Şecere-i Terâkime'nin Nüshaları ... 30
2.3. Şecere-i Terâkime Hakkında Yapılan Çalışmalar ... 32
2.4. Şecere-i Terâkime'nin Dili ve Üslûbu ... 33

TÜRKLERİN SOY KÜTÜĞÜ - METİN
Oguzname Budur ... 41
Hazret-i Adem ... 47
Oğuz Han'ın Dünyaya Gelişi ... 54
Oğuz Han'ın Kağan Olması ... 59
Oğuz Han'ın Turan ve Hindistan'a Yürümesi ... 64
Oğuz Han'ın İran, Şam ve Mısır Tarafına Yürümesi ... 65
Oğuz Han'ın Talaş'tan Çıkıp Semerkand ve Buhara'ya Gitmesi, Amu Suyu'ndan Çıkıp Horasan'a Ulaşması ... 69
Oğuz Han'ın Yurduna Döndükten Sonra Toy Düzenlemesi ... 70
Oğuz Han'ın Büyük Oğlu Kün Han'ın Padişahlığı ... 72
Oğuz Han'ın Oğulları ve Torunlarının Adları ... 74
Kün Han'ın Küçük Kardeşleri ve Oğullarının Yerinin Belirlenmesi/Yer Verilmesi 75
On İki Yüzlük ve Yirmi Dört Oymağın Manası ... 76
Oğuz Han'ın Yirmi Dört Torununun Adlarının Anlamı ... 77
Oğuz Han İlinin ve Halkının Sözleşmesi ... 79
Kün Han'ın Büyük oğlu Kayı Han'ın Han Olması ... 81
Dip Bakuy'un Han Olması ve Hanlığı ... 81
Oğuz Kağan İlinin Yurtları, Yaşadıkları Yurtlarda Kaç Yıl ve Ne Şekilde Oturdukları ve Türkmen Diye Nasıl Ad Verildiğinin Anlatılması ... 83
İnal Yavı'nın Han Olması ... 87
Duylı Kayı'nın Kardeşi İrki'nin Padişah Olması ve Oğlu Tuman'ın Dünyaya Gelmesi ... 88
Tuman'ın Oğlu Olması, ... 92
Oğluna Yavlı Diye Ad Verilmesi ve Yiğit Olduktan Sonra Kanlı Yavlı Diye Adın Değiştirilmesi ... 92
Tuman'ın Han Olması ... 93
Kanlı Yavlı'nın Han Olması ... 94
Mur Yavı'nın Han Olması ... 94
Mur Yavı'nın Oğlu Kara'nın Han Olması ... 96
Kara Han oğlu Buğra'nın Han Olması ... 96
Buğra Han'ın Oğlu Kuzu Tekin'in Han Olması ... 101
Kuzu Tekin Oğlu Arslan'ın Han Olması ... 101
Buğra Han'ın Büyük Oğlu İl Tekin ve Onun Oğlu Osman Han'ın Han Olması ... 103
İl Tekin'in Oğlu Aslı'nın Han Olması ... 104
Aslı Oğlu Şıban'ın (Şeyban) Han Olması ... 104

Şıban Oğlu Buran'ın Han Olması 104
Ali'nin Han Olması 104
Oğuz İlinin Ali Han'a Düşman Olup Şah Melik'i Öldürmesi, Herkes Kendi Kağanı Olup Oğuz İlinin Dört Tarafa Dağılması 107
Tugurmış Oğlu Tuğrul'un Han Olması 111
Salur Ögürcük Alp'ın İlleri 114
Türkmenleşip Türkmen'e Katılan Boylar 120
Oğuz İlinde Beylik Yapan Kızlar / Bayanlar 125

KAYNAKÇA 127
DİZİN 129
EKLER 141

Bu çalışmamı;
Oğuzlar konusunda çok değerli çalışmalar
yapan
Prof. Dr. Faruk Sümer
ile
S. G. Agacanov'un
aziz ve temiz ruhlarına
ithaf ediyorum.

ÖN SÖZ

Orhun Vadisi'nde yaşayan Oğuzların batıya göçü, II. Köktürk Devleti 745'te yıkıldıktan sonra başlar. Kaynaklarda 751'de yapılan Talas Savaşı'ndan sonra Oğuzların Aral Gölü çevresinde toplandığından bahsedilir. İbnü'l-Esir ise Türklerin bulunduğu en uzak bölgelerdeki sınır boylarından el-Mehdî zamanında yani 775-785 yıllarında Maveraünnehr'e göç ettiklerini bildirmektedir.

840 yılında Uygur Devleti'ni Kırgızların yıkması ile Oğuzların tamamına yakın bölümü Aral Gölü çevresine gelip burayı yurt tutar. Belli ki bu göç süreci uzun sürmüştür.

Oğuzların bu göç süreci ve Aral Gölü'nün çevresinde kaldığı yaklaşık 300 yıllık devlet hayatına yani *Oğuz Yabgu Devleti* Dönemi'ne ait elimizde, yazılmış hemen hemen hiçbir yazılı tarihi kaynak yoktur. Bu, gerçekten çok şaşılacak durumdur.

Yaklaşık 300 yıllık bir karanlık dönemi rivayetlere dayalı olarak kısmen aydınlatabildiğimiz eserler de vardır. Bunların ilki Reşideddin'in Oğuznamesi'dir. Reşideddin'in 14. yüzyılın başlarında kaleme aldığı Camiü't-tevârih adlı Farsça eserinin II. cildinde yer alan *"Türklerin ve Oğuz'un tarihi ve onun (yani Oğuz Han'ın) cihangirliğinin hikâyesi"* adını taşıyan bölüm, rivayetlere dayalı Oğuz Türkleri Tarihi'dir.

Bu döneme ait rivayetlere dayalı eserlerden birinin de *Dede Korkut Hikâyeleri* olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dîvânu Lugâti't-Türk ve İslam coğrafyacılarının muhtelif eserleri az da olsa bu döneme kısmen ışık tutmaktadır.

Oğuzların 750 yılından sonraki tarihi hakkında diğer önemli bir eser de *Şecere-i Terâkime*'dir. *Şecere-i Terâkime* yani Türklerin Soy Kütüğü, H. 1074 / M. 1664 yılında Harezmli Arab Muhammed Han oğlu Hive Hanı Ebulgâzi Bahadır Han tarafından kaleme alınmıştır. Eser, yakın zamanlarda kaleme alınmış olsa da Türk tarihinin, özellikle de Hazret-i Adem'den Oğuz Kağan'ın babası Kara Han'a kadar olan dönemini rivayetlere dayalı olarak nakletmiştir. Daha sonra da Oğuz Kağan Dönemi'ni ve ondan sonraki dönemleri nakletmiştir. Bu bölümde yer alan *Oğuzname*, eseri çok değerli kılmaktadır.

Şecere-i Terâkime Türk tarihi açısından olduğu kadar Türkçenin yadigârlarından birisi olması bakımından da önemlidir. Ayrıca *Muinü'l-Mü-*

rid gibi eserlerin yazılışı hakkında bilgi vermesi açısından da ansiklopedik özellik taşımaktadır.

Biz bütün bunları dikkate alarak eser hakkında uzun yıllar araştırma ve çalışma yaptık. Dünya kütüphanelerinin ulaşabildiğimiz tamamını tarayarak eserin nüshalarını tespit ettik. Eserin, şimdiye kadar tarafımızdan dokuz nüshası tespit edilmiştir. Nüshalarının ikisi St. Petersburg'da, beş tanesi Taşkent, ikisi ise Aşkabat'tadır. Biz bu nüshaların tamamını gördük. Temin edilmesi gereken nüshaları temin ederek öncelikle Çağatay Türkçesi ile kaleme alınmış eseri yeni yazıya aktardık. Daha sonra da cümle cümle Türkiye Türkçesine aktardık. Çalışmamızla eserin Türk tarihi açısından taşıdığı önemi okuyucularımız ile paylaşmak düşüncesindeyiz.

Çalışmamız *Giriş* bölümü ve *Türklerin Soy Kütüğü* bölümü olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Ebulgâzi Bahadır Han'ın hayatı ve Türk'ün Soy Kütüğü (Şecere-i Türk) hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Türklerin Soy Kütüğü (Şecere-i Terâkime) bölümünde ise eserin Çağatay Türkçesi ile yazılmış metni, Türkiye Türkçesine aktarılarak verilmiştir.

Eserin metninin Çağatay Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılmasının hiç de kolay bir iş olmadığını özellikle belirtmek gerekir. Zira yazarın bazı cümleleri düzgün kurmadığı ve ne demek istediğinin anlaşılmadığı görülmüştür. Bu durumda konunun akışına uygun hareket edilmiştir.

Eserde *Arapça, Farsça, Moğolca, Türkçe* ve başka dillerde çok sayıda özel ad geçmektedir. Arap alfabesinin fonetik değerlerinin, yabancı adları okumaya uygun olmadığı bilinmektedir. Bu durumda okunan isimlerin eserde yazılış biçimleri de parantez içinde verilmiştir.

İlk kitabımızdan itibaren tekrarladığımız beyanımıza bu çalışmada da yer vermek istiyoruz. Bu çalışmaları hazırlarken gözden kaçmış ilmî ve teknik hatalarımızın bulunmaması elbette mümkün değildir. Bu ilgi çekici eser hakkında eksiklerimiz de olmuş olabilir. Hatalarımızın düzeltilmesi ve eksiklerimizin tamamlanması için konuya daha vâkıf olanların ve okuyucularımızın olumlu tenkidine muhtaç olduğumuzu belirtir, hatalarımızın iyi niyetimize bağışlanmasını temenni ederiz.

Bu çalışmada *Şecere-i Terâkime*'nin St. Petersburg nüshası esas alınmıştır. Nüshanın kopyasını almak üzere St. Petersburg'da bulunduğumuz süre içerisinde değerli dostum Atila Ceylanlı ve muhterem eşi Svetlana Ceylanlı'nın yardımlarını mutlaka belirtmem gerekir.

Bu çalışmamızın tashihini Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Fikriye Demir ve vefalı öğrencim Dilan Kalaycı yapmıştır.

Bu çalışmada yer alan ve silik durumda bulunan Oğuz boylarının damgalarını Nur Özçelik yeniledi. Bu eserde yer alan Oğuz Yabgu Devleti haritasını sevgili öğrencimiz Murat Karagöz hazırladı.

Katkısı olan herkese ayrı ayrı teşekkür borçlu olduğumu özellikle belirtmek isterim.

Ümitköy / Ankara, 19 Mayıs 2020
Prof. Dr. Necati DEMİR

GİRİŞ

GİRİŞ

Çağatay Türkçesinin önemli dil yadigârlarından olan *Şecere-i Terâkime*, H. 1074 / M. 1664 yılında Harezmli Arab Muhammed Han oğlu Hive Hanı Ebulgâzi Bahadır Han tarafından kaleme alınmıştır.

Ebulgâzi Bahadır Han, tarihi yaşayan, tarihi araştıran ve onu kaleme alan ender kişilerden biridir. Bu hâliyle bize Kâşgarlı Mahmud ve Kadı Burhaneddin'i hatırlatmaktadır. O, 1643/44'te han olup Hive Hanı olarak *Harezm Özbek Hanlığı*'nı yönetmiştir. 1664'te öldüğü güne kadar 21 yıllık sürede hem Türk tarihi, kültürü ve dili açısından son derece önemli olan *Şecere-i Terâkime*, *Şecere-i Türk* adlı tarih kitaplarını ve ayrıca *Menâfi'ü'l-İnsân* adlı tıp kitabını kaleme almış hem de sorumlu olduğu devleti idare etmiştir.

Şecere-i Terâkime, yakın zamanda kaleme alınmış olsa da Türk tarihinin temel kaynaklarının arasında sayılmaktadır. Ayrıca Türkçenin önemli dil yadigârlarından birisidir. Eser son derece sade bir Türkçe ile akıcı bir biçimde kaleme alınmıştır.

Şecere-i Terâkime, yaklaşık 750-1050 yılları arasında Aral Gölü çevresinde hüküm süren Oğuz Yabgu Devleti'nin en önemli tarihî kaynaklarındandır.

Şecere-i Terâkime'nin en önemli özelliklerinden bir tanesi de Oğuz boylarının damgalarına yer vermesidir. Hive Hanı Ebulgâzi Bahadır Han'ın *Şecere-i Terâkime*'de 24 Oğuz boyunun damgalarına yer vermesi eserin kıymetini arttırmaktadır.

Şecere-i Terâkime'nin ansiklopedik eser olma özelliği de bulunmaktadır. Zira Harezm Türkçesinin en önemli yazılı eserlerinden olan *Muinü'l-Mürid* hakkında bilgiler içermesi, eseri gerçekten ilgi çekici duruma getirmektedir. Ayrıca Alper Tunga Destanı / Efrasıyap Destanı hakkında bilgi vermesi şaşılacak bir durumdur.

1. Ebulgâzi Bahadır Han

Ebulgâzi Bahadır Han, 31 Temmuz 1605'te, günümüzde Özbekistan Cumhuriyeti'ne bağlı Ürgenç'te dünyaya gelmiştir. O, kendisini *Çengiz Han'ın evlatlarından olan Ürgencî Arab Muhammed Hân'ın oğlu Ebulgâzi Bahadır Hân* olarak tanıtmaktadır. 1643/44'te ülkesinde han olmuş, Hive Hanı olarak Harezm Özbek Hanlığı'nı yönetmiştir. Han oluşundan 1664'te öldüğü güne kadar, 21 yıllık sürede tarih kitapları *Şecere-i Terâkime* ve *Şecere-i Türk* ile tıp kitabı *Menāfi'ü'l-İnsān* adlı eserleri kaleme almış hem de devlet idare etmiştir.

Ebulgâzi Bahadır Han, Türk tarihinin renkli isimlerinden birisidir. Kendi hayatı ve döneminde gerçekleşen olayları kendisinden öğrendiğimiz, *Şecere-i Türk* ve *Şecere-i Terâkime* adlı iki eserini başucu kaynağı yaptığımız bir Türk tarihçisidir. O, ayrıca Harezm Şiban Özbek hanlarından olmakla önemli bir Türk devlet adamıdır.

Ebulgâzi Bahadır Han, eserleri vasıtasıyla, 17. yüzyıl Türk örf, âdet ve halk kültürü hakkında bilgileri bize ulaştıran bir Türk halk bilimcidir. Yaptığı etimolojik bilgiler ve Türk diline kattığı zenginliklere istinaden bir Türk dili bilim adamıdır. Yine 17. yüzyıl Türk coğrafyası hakkında çok önemli bilgiler öğrendiğimiz bir Türk coğrafyası âlimidir.

Ebulgâzi Bahadır Han, yukarıda da söylediğimiz gibi kendi şeceresini kendisi yazmıştır. Şecere-i Türk'ten anlaşıldığına göre, babasının adı *Arab Muhammed Han*'dır. Onun babası *Hacı Muhammed Han*, onun da babası *Akatay*'dır. Onun babasının adı *Amenk*, onun da babasının adı *Yadigâr Han*'dır. Yadigâr Han'ın babasının adı *Timur Şeyh*, onun babasının adı *Çaçı Tuli*, onun babasının adı *Arab Şah* (Özbek)'tir. Arab Şah'ın babası *Fulād* (Pulād), onun babasının adı *Mengü Timur Han*, onun babası *Baba Kul*, onun babasının adı *Cuci Buka*, onun babasının adı *Bahadır*'dır.

Ebulgâzi Bahadır Han'ın, Bahadır Han'dan itibaren soyunun dayandığı kişiler ilgi çekicidir. Bahadır Han'ın babası *Şiban Han*, onun babası *Cuci Han*, Cudi Han'ın babası ise *Cengiz Han*'dır. Yani Ebulgâzi Bahadır Han 15. göbekten Cengiz Han'ın torunu olduğunu iddia etmektedir. Ebulgâzi Bahadır Han, şeceresini oradan Yıldız Han'a dolayısıyla Oğuz Han'a çıkarmaktadır. Yani kendisini Türklerin en büyük atalarından biri olan Oğuz Han'ın torunu saymaktadır.

TÜRKLERİN SOY KÜTÜĞÜ METİN

[1] Oguzname Budur

Ondan (Allah'tan) yardım dileriz.
Bismi'llahi'r-rahmani'r-rahim[1]

(3) *El-hamdü li'llahi rabbi'l-'alemin*[2] suresinin *El-hamdü li'llah*[3] fazlı, *Ve'd-duha*[4] suresi ile yad kılındı.

Enes ibn-i Malik şöyle rivayet etti: Hazret-i Resul şöyle bir bilgi verdi:

— Ben Cebrail'e sordum: '*Fatihatü'l-kitab*'ın[5] sevabı ne kadardır? Cebrail şöyle cevap verdi:

— Ben Mikail'e sorayım, dedi. Mikail'e sordular. Mikail şöyle cevap verdi:

— Ben İsrafil'den sorayım, dedi. İsrafil'e sordular. O da şöyle cevap verdi.

— Ben Azrail'den sorayım, dedi. Azrail şöyle cevap verdi:

— Ben Levh'den[6] sorayım. Levh'e sordular. O da dedi ki:

— Ben bunu Kalem'e sorayım. Sordu. Kalem şöyle cevap verdi:

— Biliniz ve haberdar olunuz: Tanrı beni yarattığı zaman, Tanrı tarafından bana bir ses geldi.

— Ya Kalem! Şimdi yazmaya başla! Ben tekrar sordum:

— Ya İlahi! Ben ne yazayım? Yüce Tanrı'dan tekrar bir ses geldi:

— Ya Kalem! *El-hamdü li'llah*[7] diye yaz bakalım.

Ben *"El-hamdü li'llah"* diye yazınca bir nur çıktı. Bu nur yükselerek göğün en yüksek katına kadar yükseldi. Sonra iki parçaya bölündü. Birinden bütün [2] meleklerini yarattı. Diğer birinden ise sekiz uçmağı (sekiz cenneti) yarattı.

---

1 *Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla* (Fatiha suresinin 1. ayeti).
2 *Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur* (Fatiha suresinin 2. ayeti).
3 *Hamd, Allah'a mahsustur* (Fatiha suresinin 2. ayeti).
4 Kur'an-ı Kerim'in 93. suresi.
5 Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi olan Fatiha suresi.
6 Tanrı tarafından takdir edilen şeylerin yazıldığı manevî levha.
7 *Hamd, Allah'a mahsustur* (Fatiha suresinin 2. ayeti).

Yüce Tanrı'dan yeniden bir sese geldi:

— Ya Kalem! Yeniden yaz bakalım. Ben tekrar sordum:

— Ya İlahi! Şimdi ne yazayım, dedim. Tanrı'dan bir ses daha geldi:

— Ya Kalem! *Rabbü'l-'alemin, er-rahmani'r-rahim*[8] diye yaz bakalım.

Ben onu da yazdım. Yazınca yine bir nur çıktı, o nur göğe kadar ulaştı. Gökyüzüne ulaşan o nurdan inananların canını sulamak için rahmet denizini yarattı.

Yüce Tanrı'dan yeniden bir ses geldi:

—Ya kalem! Yaz bakalım. Kalem, Yüce Tanrı'ya seslendi:

— Ne yazmamı emredersiniz? Tanrı'dan bir ses daha geldi:

—Ya Kalem! *"Maliki yevmi'd-din"*[9] diye yaz.

Ben onu yazdığımda yine bir nur çıktı. Sıçradı, gökyüzüne değdi. Cennetlerin adlarını ve cennetlerin denizini işte bu nurdan yarattı. Tekrar bir ses geldi:

— Ya kalem! Yine yaz:

— Ne yazayım, diye sordum. Tanrı'dan ses geldi: *"İyyake na'budu ve iyyake nesta'in*[10] yaz bakalım.

Ben bunu yazdıktan sonra yazdığım yerden bir nur çıktı. O nur göklere kadar yükseldi. Arşa ulaştı. Tevhit denizini işte bu nurdan yarattı. Tanrı'dan yine ses geldi:

— Ya kalem! Yazmaya devam et. Ben sordum:

— Ya İlahi! Ne yazayım?' Yine ses geldi:

— Ya Kalem! [3] *"İhdina's-sırata'l-müstekim*[11] diye yaz bakalım. Ben bunu yazınca yine yazdığım yerden bir nur çıktı. Sıçrayıp arşa çıktı. Tertemiz içecekleri[12] göğe yükselen bu nurdan yarattı. Tekrar bir ses geldi:

—Ya Kalem! Yaz bakalım. Ben sordum:

— Ne yazayım. Yüce Tanrı'dan bir ses geldi:

— Ya Kalem! "Sırata'llezine en'amte 'aleyhim[13] diye yaz. Ben onu yazdığımda yazdığım yerden bir nur çıktı. Bu nur arşa kadar yüksel-

---

[8] *O âlemlerin Rabbidir, esirgeyen ve bağışlayandır* (Fatiha suresinin 2. ve 3. ayeti).

[9] *Ahiret gününün sahibidir* (Fatiha suresinin 4. ayeti).

[10] *Ancak sana kulluk eder, ancak senden yardım dileriz* (Fatiha suresinin 5. ayeti).

[11] *Bizi doğru yola ilet* (Fatiha suresinin 6. ayeti).

[12] Metinde "şaraben tahuren".

[13] *Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet* (Fatiha suresinin 7. ayeti).

di. Tanrı, rızık denizini ondan yarattı. Yüce Tanrı on sekiz bin âleme günlük ihtiyaç olunan rızık işte bu rızık denizinden verilmektedir. Bu yazıldıktan sonra tekrar bir ses geldi.

— Ya Kalem! Yaz! Ben sordum:

— Ya İlahi! Ben şimdi ne yazayım. Yine ses geldi:

— *"Gayri'l-magdubi 'aleyhim*[14] diye yaz. Ben bunu yazınca yazdığım yerden bir karanlık çıktı. O çıkan karanlık havada asılı kaldı. Bin yıldan sonra yok oldu. İşte kıyamet gününü bu karanlıktan yarattı. Yine Yüce Tanrı'dan bir ses geldi:

—Ya Kalem! Yaz! Ben sordum.

— Ben ne yazayım? Hakk Teala'dan ferman geldi:

— *"Vele'd-dallin"*[15] diye yaz.

Ben bunu yazınca karanlık bir hava ortaya çıktı. [4] *Vallahu a'lemu bi's-savab*[16]. İşte onun ne olduğunu bir tek Allah bilir.

Hamd etmekten maksat, Tanrı'ya şükretmek ve övmektir. Yani layıkıyla Tanrı'yı yad etmektir, güzel dilekler ile hatırlamaktır.

Bu şükrettiğimiz ve övmeye çalıştığımız (Tanrı'nın) öncesi ve sonu yoktur. Onun yurdunun yok olması diye bir şey söz konusu değildir. Kendisine benzeyeni ve ona denk olan yoktur.

Şükrettiğimiz ve övmeye çalıştığımız (Tanrı'nın) atası, babası, annesi, hatunu, oğlu, kızı, onun herhangi bir şeyi danıştığı herhangi bir kişi veya varlık yoktur.

Şükrettiğimiz ve övmeye çalıştığımız (Tanrı); aşı, ekmeği ve su gölünü kendi istediği gibi paylaştırır. Kölelerden ta padişaha, karıncadan ta file kadar ve sivrisinekten ta Kaf Dağı'ndaki Simurg kuşuna kadar herkese ve her birine rızkını uygun bir biçimde o verir.

Hiç kimsenin hiçbir zaman yiyeceğini, nasibini kesmez.

Şayet yeryüzündeki yeşeren ağaçların tamamı kalem olsa, denizlerin tamamı siyah mürekkep olsa, bütün ademoğulları yazıcı olsa; yüz bin kere yüz bin yıl onun sıfatını yazsalar sonuçta denizden bir damla, dağdan bir gramlık taşı bile yazmış olamazlar.

Durum böyle iken benim yazdıklarımın ve söylediklerimin ne önemi olacak? Yani benim yazdıklarım, öyle bir damlacık bir şey bile değil.

---

[14] *Gazaba uğrayanlarınkine iletme* (Fatiha suresinin 7. ayeti).

[15] *Ve sapıtmışların yoluna iletme* (Fatiha suresinin 7. ayeti).

[16] Doğrusunu Allah bilir.

DİZİN

A

Abbas 84
Abıverd 20
Acı Deniz 28, 123
Afganistan 44
Ağar 110, 120
Ahnuh 49
Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü 30
Akatay 18
Akçaabat 111
Ak Hun 72
Akkoyunlular 72
Ak Mangıt 63
Aktam 123, 124
Aktau 44
Al 88
Alanlar 5
Alayuntlu 24, 74, 76
Algan 70
Alınca 125
Alınca Han 52, 54, 125
Alınça Han 52
Ali 36, 82, 85, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 122, 123
Ali Bey 104
Ali Bey Han 104
Ali Çora 123
Ali Han 105, 106, 107, 108, 109
Ali Han Bey 110
Ali ili 123
Alkaevli 23
Alka İvli 23, 74, 75, 77
Almalık 28, 84, 87
Almanya 5
Alp Arslan 29, 126
Alper Tunga Destanı 17
Alp Togaç 96
Altaylar 60
Altun Közeki Sundun Bay 29, 125, 126
Alyuntlu 74
Amenk 18
Amma Yomut 118
Amu 105, 111, 119, 123
Amuderya 53, 69, 104
Amu Derya 85, 105
Amu Suyu 27, 69, 111, 122, 123
Amuye 105
Amuye Suyu 105
Anadolu 60, 110
Andican 64
Annadurdı Unsuri 33
A. N. Samoyloviç 32
Anuş 48
Anuşe Muhammed Bahadır Han 20, 21
Arab 19
Arab Muhammed Han 18, 19
Arab Şah 18
Aral Gölü 11, 17, 21, 28, 36, 37, 57, 81, 85
Arapça 12, 33, 46, 55, 121
Arap Irak'ı 69
Arap Muhammed Han 19
Arıklı 95, 119
Arıklı Arslan 95
Arıklı Arslan Han 95
Arkıl Hoca 72
Arlat 123
Arslan 95, 101, 102, 103, 105, 108, 112, 113
Arslan Bölegi 119
Arslan Han 65, 101, 102, 103, 112
Asa 118
Asabih 50
Asılzad 111, 112
Aşgabat 33, 45, 127
Aşkabat 12, 31, 32, 33
Aşnas 53, 69, 104
Atyrau 62

Ava 25, 74, 76, 79, 97
Avşar 24, 74, 76, 78, 91, 98, 100, 118
Ay 70, 74, 75
Ayağı Karı Kiçit 122
Ayaz 120, 121
Ay Han 74
Ay Hatun 57
Ayine 91
Aymaklı 120
Azak Denizi 62
Azerbaycan 62, 69
Azrail 41, 47, 49

B

Baba Kul 18
Baber 97, 98
Baber Banu Hatun 98
Babil 49
Bağdat 84
Bahadır Han 18, 19, 20
Bahtiyar 66, 67
Bakuy 112, 113
Balkan Dağı 44
Barak 61, 62, 63
Barak Han 61, 62, 63
Barçınlığkent 53, 69, 104
Barçkend 53, 69, 104
Barsaçar 51
Başkurd 62
Başkurtlar 63
Batı Köktürk Devleti 65
Batı Türkçesi 34
Batı Ürdün 69
Bayat 23, 74, 75, 77, 85
Bayındır 24, 74, 76, 78, 88, 116, 125
Bayındır Han 125
Becene 26, 27, 86, 115, 116, 118, 119
Becene ili 86
Beçene 24, 74, 76, 78
Bedahşan 65
Behar 67
Behram Şah 118
Bekavul 118
Belh 64, 66, 113
Benam Gazi 114
Berdi 49, 118, 124
Berdi Bey 124
Bey Tekin 97
Bigdili 24, 76, 78
Bikdili 74
Biyeken Alp 29, 126
Boranı 97
Boyu Uzun Burla (Bular) Hatun 29, 125
Boz ok 71
Bozok 72, 73, 80
Börme 22, 45
Bugra 96
Buğra Han 97, 98, 99, 100, 101, 103
Buğra Han Aşı 97
Buğrahanı Aşı 97
Buhara 19, 31, 53, 62, 64, 69, 97, 104
Buka 118
Bulgar 71
Buran 104
Burıcı Gazi 114
Burkas 120
Burkas ili 120
Bügdüz 25, 76, 79, 88, 105
Bükdüz 74

C

Cabı 119
Camiü't-tevârih 11, 37
Can Big Han 120
Canı Beg 124
Canı Big Han 124
Cebe Noyan 62
Cebrail 41, 48, 50
Cend 53, 69, 104, 105
Cengiz Han 18, 53, 62, 63, 65
Cent 105
Ceyhun Irmağı 105
Cuci 18
Cuci Buka 18
Cuci Han 18, 63
Cudi Dağı 51
Cudi Han 18
Cunı 118

Ç

Çaçı Tuli 18
Çagatay 63
Çagatay Han 63
Çağatay 123
Çağatay Kullar 123
Çağatay Türkçesi 12, 21, 33, 34, 36, 127
Çağrı Bek 113
Çarşangı 118
Çavdır 110
Çavıldır 24, 76, 78
Çavuldur 74
Çavuldur Bala Alp 29, 126
Çepni 24, 74, 76, 79
Çerkes 63
Çigil 51
Çiğiller 65
Çimkent 28, 84, 95
Çin 51, 52, 60, 80
Çingiz 62
Çingiz Han 62
Çürçet 60, 61

D

Dağ Han 97, 114
Dak Han 114
Dastan-ı Gazan Han 25
Davud 113
Dede Korkut 11, 26, 27, 85, 86, 114, 115, 125, 127
Dede Korkut Destanı 27, 116, 127
Dede Korkut Hikâyeleri 11, 114
Dede Korkut Kitabı 54, 85, 86
Delhi 66
Demir Kazık 67
Deşt-i Kıpçak 62, 63
Deveciler 124
Dış Oğuzlar 72
Dingli 118, 119
Dinkli Bey 110, 114
Dip Bakuy 26, 52, 81, 82, 83, 125
Dip Bakuy Han 52, 81, 82, 83, 125
Dîvânu Lugâti't-Türk 11, 25, 29, 95
Dodurga 23, 74, 76, 78
Doğu Bilimler Enstitüsü 30
Don Kazakları 62
Don Nehri 62
Döğer 23, 74, 76, 78, 110, 122
Dönge 88
Dudal Bay 29, 126
Dudık 118, 119
Durun 22, 45, 110, 120, 123
Duylı Kayı 88, 89, 90, 92, 93
Duylı Kayı Han 90

E

Ebiverd 20
Ebû Hayyâm 44
Ebulgazi Bahadır Han 20, 31, 32, 33, 45, 121
Ebulgâzi Bahadır Han 3, 11, 12, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 29, 32, 33, 34, 36, 44, 127
Ebulhan 44, 110, 112, 113, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 125
Ebulhan Dağı 110, 117, 121, 124
Efrasıyap Destanı 17
Efrasiyap 28, 64, 113
el-Mehdî 11, 36
Ender 114
Enes ibn-i Malik 41
Enkeş 83, 86, 87, 114, 118
Er Dağı 53
Erfasiyap 113
Er Kıl 22
Ermen 69
Ersarı 125
Er Sarı 118
Ersarı Bay 121, 122, 123, 125
Esterebad 124
et-Tarih-i Gazanî 25
Eva 25
Eymir 24, 76, 79, 83, 85, 110, 120
Eymür 74

F

Fars 20, 110
Farsça 11, 12, 33, 37, 46
Fulād 18

G

Gagavuzlar 111
Gazneli Sultan Mahmud Gaznevî 86
Gaznin 65, 68
Gıgay Han 19
Gilan 62
Gobi 60
Gök Tanrı İnancı 57
Göttingen 19, 20, 128
Gur 64, 66
Guzalp 111
Guzari 111
Guzlar 59
Gün Han 22
Gürcistan 62

H

Habeş 19
Habeş Sultan 19
Hacı Muhammed 18
Hacı Muhammed Han 18
Halaççа 66
Halil 124
Ham 49, 50
Hangay Dağları 53
Hanlar Hanı Bayındır Han 125
Har Bulgas 53
Harezm 17, 18, 19, 44, 45, 60, 97, 121, 126
Harezmli Arab Muhammed Han 11, 17, 36
Harezm Özbek Hanlığı 17, 18
Harezm Şah 19
Harezm Şah Sultan 19
Harhorin 53
Haydar Gazi 114
Hazar 44, 51, 57, 59, 62, 127
Hazar Denizi 44, 57, 62
Hazret-i Adem 11, 36, 46, 47, 48
Hazret-i Nuh 49
Hazret-i Resul 41
Hemedan 20
Herat 113
Herirud Nehri 44
Hezaresb 20
Hıtay 53, 60, 61
Hıtaylar 87
Hızır Çora 122, 123
Hızır ili 121, 123
Hind 60
Hindistan 50, 61, 64, 66
Hisar Dağı 110
Hiştek 63
Hive 11, 17, 18, 19, 20, 25, 31, 32, 36, 45
Hocend 112
Horasan 22, 45, 62, 66, 68, 69, 82, 86, 105, 110, 112, 113, 122, 123
Horasanlı 75
Horezm 106
Hüşenk 69
Hz. Adem 22
Hz. Nuh 22

I

Imlak 51
Irak 62, 66, 68, 69, 86, 110, 114, 116
Irak-ı Acem'i 69
Irgıl Hoca 22, 120
Irkıl Hoca 22, 72, 73, 75
Ir Kıl Hoca 22
Issıg Göl 51
Issık Göl 28, 84, 87

İ

İbn Fadlan 57, 77, 80, 82, 107, 110, 127
İbn Fadlan Seyahatnamesi 77, 80, 82, 107, 110, 127
İbnü'l-Esir 11, 36, 127

İçki Salur 119, 120
İdil Nehri 51, 62, 86
İdil Suyu 121
İdris 49
İdügi Bey 63
İgbik Çora 123
İgdir 25, 74, 76, 79
İgibik 123
İğdir 88, 110
İlbars 19
İlbars Sultan 19
İlçe Han 52
ili 87, 101, 110, 116, 119
İl Kağan 52
İllig Kagan 52
İl Tekin 97
İmam Ḳulı Han 19
İmam Kulu Han 19
İnal Gazi 114, 118
İnal Han 84
İnal Yavı 26, 84, 87, 88
İnal Yavı Bey 84
İnkeş 118
İran 44, 45, 50, 51, 62, 65, 66, 69, 122
İrek 119
İr Kıl Hace 72, 73
İrki 88, 89, 90, 91, 92, 93
İr Sarı 111, 118
İsa Peygamber 54
İsfahan 20, 67, 110
İsfandiyar 19
İsfendiyar 19, 20
İsfendiyar Han 19, 20
İsfendiyar Sultan 19
İsfîcâb 53, 69, 104
İshak İsmail 120
İsli Han 104
İşim Han 19
İştek 63
İt Barak Han 61, 62, 63
İt Becene 86
İtil 62, 116, 124
İvaz 68

K

Kabacık 118, 119
Kabil 65
Kabil Hoca 83
Kaçaklı Hatun 118
Kadı Burhaneddin 17, 20
Kalaç 66, 67, 68, 75, 76
Kalaçlar 69
Kalkın Konak Alpın 29, 126
Kalmak 63
Kalmak Yurdu 63
Kalmı 118
Kalmuklar 20
Kaltak 118
Kanglı 60, 116, 117
Kanglı Han 117
Kanglılar 60, 87, 128
Kanklı 60, 76
Kanklı ili 60
Kanklılar 60, 128
Kanlı 26, 75, 92, 93, 94
Kanlı Yavi Han 26
Kanlı Yavlı 92, 93, 94
Kara 54, 55, 56, 59, 87, 90, 93, 94, 96, 109, 114, 117, 118, 119, 125
Kara Alp 94
Kara Alp Arslan 94, 95, 96
Karaç 114
Karaçık 75, 76
Karaçık ayağı 84
Karaçık Tağı 28, 84
Karaçuk 28, 64, 84
Karadeniz 109, 110, 111, 127
Karaevli 23
Kara Gazi Bey 114, 118
Karahan 94
Kara Han 11, 22, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 96, 109, 117
Karahanlı Devleti 65, 94, 95, 96, 109
Karahanlı Hükümdarı 65
Karahanlılar 65, 72, 82, 94, 95, 127, 128
Kara Hoca 90, 93
Kara Hun 72
Kara İrtiş 65
Kara İsli Halil 125
Kara İsliler 28, 123, 124
Kara İvli 23, 27, 74, 75, 78, 125
Kara İvliler 124, 125
Karakaş 116

Karakoyunlular 72
Karakum 28, 44, 53, 85
Karakurum 50, 105
Karaman Bey 109
Karaşıt 112
Karaşit 112
Kara-Tau 44
Karatav 28, 84
Kargay 124
Karı Kiçit 123
Karı Sayram 95
Karkın 24, 74, 76, 78, 110, 116
Karlık 65, 75, 76
Karlık ili 65
Karluk 65
Karluklar 65
Karmış Bay 29, 126
Karnak 28, 53, 64, 69, 104
Karnık 74
Kasım 5
Kastamonu 111
Kaşga 27, 122, 123, 125
Kaşga Çora 27, 123
Kâşgarlı Mahmud 17, 20, 25, 28, 64, 86, 128
Kayı 23, 26, 29, 74, 75, 77, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 93, 107, 108, 115, 126
Kayı Bay 29, 126
Kayı Han 26, 81, 88, 89, 126
Kayı Kara Hoca 87
Kayı Kara Hoca'nın oğlu Korkut Ata 90, 93
Kayu Han 81
Kaz 28, 64, 117
Kazak 19, 60
Kazakistan 28, 44, 53, 62, 64, 95, 105
Kazan 22, 25, 26, 27, 29, 109, 114, 115, 116, 118, 125, 127
Kazan Alp 26, 114, 115
Kazan Bey 109, 125
Kazgurt 26, 28, 75, 76, 84, 115
Keneküne 75
Kenk 116
Kerce Buladı 29, 126
Kerünçek 83
Kestan Kara Alp 29, 126
Keşfrud Nehri 44
Keşmir 65
Ket 19
Keyhusrev 113
Keyumers 51, 69
Keyümers 84
Kezancı Hoca 108
Kharkhorin 53
Kılan Gazi 114
Kılıç Arslan 105
Kımaç 29, 126
Kınan 48
Kınık 25, 29, 74, 76, 79, 85, 105, 108, 110, 112, 113, 126
Kınık Bay 29, 126
Kıpçak 61, 62, 63, 75, 76
Kıpçak ili 62
Kıpçaklar 63
Kıpçaklı Hatun 86
Kıpçak yurdu 63
Kırgız 75
Kır Han 53, 56
Kızık 24, 76, 78
Kızılbaş 19
Kiçi Talas 95
Kimari 51
Kireyli 75
Kondı Bay 29, 126
Kononov 32, 33, 128
Korkut Ata 26, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 107, 115
Korkut Bey 107, 108, 109
Kök 52, 70, 74, 76, 116, 117, 126
Kök Han 74
Kök Kaşanesi 126
Kökli 75
Köklü ili 110
Kök Tonlu 116, 117
Köktürk Devleti 11, 36, 65, 81
Köktürk Dönemi 28, 52, 85
Köktürk Yazıtları 53
Köl Erki 89, 92
Köl Erkin 89
Köl İrki 89, 90, 91, 92, 93
Köl İrki Han 89, 90, 91, 92, 93
Kucık 118
Kugadlı 29, 126
Kul Hacı 118
Kullar 123

Kulmır 118
Kul Sarı 83
Kumı 75
Kuran-ı Kerim 49
Kurçık 75
Kusar 118, 119
Kutbeddin 66
Kutlı Timur 118
Kutlu Kayalı 63
Kutluk Bey 109
Kutup Yıldızı 67
Kuzgurt 28, 84
Kuzgurt Dağı 28, 84
Kuzucu Bey 105, 106, 107, 108, 109
Kuzu Tekin 97, 98, 99, 100, 101
Kuzu Yavı 26, 83, 84
Kuzu Yavı Han 83, 84
Küçük Dağ 28, 85
Küçük Dağlar 87
Kükem Bakuy 112
Kümi Talas 95
Kün 26, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 120
Küneş 118
Kün Han 26, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 120
Künin Körkli 29, 126
Kür 53
Kür Dağı 53
Kür Han 53, 55, 56
Kürtak 50
Küyük 52
Küyük Han 52
Küz Han 55

L

Lala 75
Layna 118
Lekmir 67
Lektuni 67, 68
Lemek 49
Leningrad 32, 33, 128

M

Macar 61
Malazgirt Savaşı 86, 111
Mamış Bik 29, 126
Mangıt 63
Mangıt Yurdu 63
Mangistav Eyaleti 44
Mankışlak 44, 110, 113, 117, 120
Man Kışlak 28, 64
Matuşaleh 49
Maveraünnehir 60, 65
Maveraünnehr 11, 66, 85, 86, 87, 113
Mazenderan 62
Mehmet Neşri 96, 128
Mekke 115
Mekke-i Muazzama 48
Melikli 111
Menâfi'ü'l-İnsân 17
Menâfi'ü'l-İnsān 18
Mengü 18
Mengü Timur 18
Mengü Timur Han 18
Merdan 67, 68
Merv 112, 113
Mısır 44, 65, 69, 70
Mihail 48, 49
Mihr Banu Hanım 19
Mikail 41, 108
Ming 51
Miran Kahin 107, 108
Moğol 19, 20, 52, 53, 57, 60, 64, 65, 77, 105, 122, 128
Moğolca 12
Moğolcıklar 123
Moğol Han 36, 53
Moğolistan 53, 60, 63, 65
Moğollar 60, 105
Mollā Kurbānkeldi Uraz Muhammed Mollā 30
Moskova 30, 33, 62, 128
Muhammed Bahtiyar 67
Muhammed Beg 30
Muhammet 66
Muhit Tengizi 61
Muinü'l-Mürid 12, 17, 37, 121
Murgab 105, 107
Murgab Suyu 105
Mur Yavı 94, 95, 96
Musa 108, 118
Mustafa Gazi 118
Musul 50

Müluk-ı tavayif 69
Mürdeşoy 75

N

Naymanlar 87
Nerv 105
Nûh Peygamber 49, 50
Nuh suresi 49

O

Oğuz 85, 108, 128
Oguzname 45
Oğuz 11, 13, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 36, 37, 45, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 101, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 120, 121, 125, 126
Oğuz Bey 84
Oğuz Han 11, 18, 37, 45, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 81, 114, 115, 120, 125
Oğuz ili 88, 89, 109, 110, 111, 113
Oğuz Kağan 11, 22, 26, 36, 45, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 64, 70, 77, 81, 82, 83, 84, 114
Oğuz Kağan Dönemi 11, 36
Oğuzlar 9, 28, 36, 37, 57, 59, 64, 72, 74, 77, 80, 83, 85, 86, 87, 95, 105, 106, 109, 110, 127, 128
Oğuzname 11, 21, 22, 25, 33, 36, 37, 45, 53, 54, 66, 86, 95, 127, 128
Oğuz Türkçesi 33, 34
Oğuz Türkleri 11, 21
Oğuz Türkleri Tarihi 11, 21
Oğuz Ülkesi 64
Oğuz Yabgu Devleti 11, 13, 17, 21, 26, 28, 29, 36, 37, 52, 81, 82, 85, 96, 105, 107, 109
Oklı 75
Oklu ili 110
Olam 119
Olcay Han 50
Ordu 5, 66
Or Han 53, 56
OrHan 57
Orhun 11, 36, 81, 85
Orhun Nehri 53
Orhun Vadisi 28, 85
Ortak 50
Osman Han 103, 104
Otrar 53, 69, 104

Ö

Ögedey 53, 63
Ögedey Han 53, 63
Öğüz 53, 69, 104
Örgüncük Alp 114, 116, 117, 118, 119, 120
Örlük 63
Ötken 83
Ötküzli Urus 114
Övörkhangay 53
Özbek 17, 18, 30, 31, 120, 122, 123, 124
Özbek Bilimler Akademisi 30, 31
Özbek Han 124
Özbekistan 18, 30, 31, 128
Özbekistan Cumhuriyeti 18
Özbekler 126
Özkent 53, 69, 104
Özli Timür 118

P

padişahı Sultan Muhammed Harzemşah 62
Petersburg 30
Porsuk 50

Q

Qara Qurum 53

R

Razlar oymağı 119
Reşideddin 11, 22, 25, 36, 37, 45, 50, 53, 128
Rodoslovnaya Turkmen 32, 33, 128
Rumeli 111
Rus 32, 51, 111
Rusya 30, 62
Rusya Bilimler Akademisi 30

S

Sabran 53, 69, 104
Saçaklı 118
Safevî 20
Sakar ili 119
Saklap 51
Salır 74
Salur 24, 26, 27, 29, 76, 79, 82, 83, 85, 86, 87, 97, 110, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 127
Salur Alp 86
Salur Enkeş Hoca 87
Salur Kazan 26, 115
Salur Kazan Alp 29, 118, 125
Sam 49, 50
Samsun 111
Sanklı Sin 121
Sapran 28, 64
Savran 53, 69, 104
Sayın Han Yurdu 63
Sayır 75
Sayram 28, 53, 64, 69, 70, 84, 87, 95, 104
Selahaddin ili 88, 110
Selçuk 113
Selçuk Bey 85, 105, 107, 108, 112
Selçuklu 66, 106, 107, 108, 109, 111, 113
Selçuklu Devleti 105, 107, 108, 109, 113
Semerkand 28, 53, 62, 64, 65, 69, 97
Sepren 28, 53, 64, 69, 104
Serenek 112, 113
Seyhun 28, 53, 64, 69, 85, 104
Seyhun Irmağı 28, 85
Seyyid Lokman 108, 128
S.G.Agacanov 28
Sığanak 53, 69, 104
Sığnak 53, 69, 104
Sir 53
Sirderya 28, 53, 84
Siri Derya 53, 69, 104
Sir Nehri 87
Sir Suyu 28, 53, 69, 85, 87, 104, 111, 126
Sitkün 28, 64
Sokman 118
Sorhı 75
St. Peterburg 62
St. Petersburg 12, 21, 30, 32, 33
Suçlı 75
Suğnak 53, 69, 104
Sultanlı 75
Sultan Mahmud Gaznevi 113
Sultan Melik Şah 110, 113
Sultan Sencer Mazi 110, 113
Suriye 60, 69
Surkı 75
Sus 49
Suvar 101, 102, 103
Suvaraçık 75
Suvarcık 101, 118, 119
Sübedey Bahadır 62
Sübürkyey 24, 78
Süleyman Gazi 114
Sürmene 111
Sütkent 53, 69, 104

Ş

Şabatı 29, 126
Şah Abbas 19
Şah Melik 105, 106, 107, 108, 109, 111, 114
Şahruh oğlu Beydepe Han 104
Şah Safi 20
Şah Safî 20
Şam 65, 69, 70
Şamak 116
Şecere-i Terâkime 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 44, 45, 46, 48, 66, 75, 78, 87, 104, 127, 128
Şecere-i Türk 3, 12, 17, 18, 19, 20, 21, 29, 34, 45, 72, 127, 128
Şecere-i Türkiyye 44, 46
Şerif Muhammed 19
Şerif Muhammed Sultan 19
Şeyh Şeref Hoca 121
Şeyş 48
Şıban 104
Şiban 18
Şiban Han 18
Şiran 67, 118

T

Tabak 83
Tacik 60, 85
Tacikler 61, 87
Tag 70, 74
Tag Han 74
Tağ Han 74, 76
Talas 95, 101
Talas Savaşı 11, 36, 65, 81
Talaş 64, 66, 69, 95
Tan Kırı 122
Tankut 61
Tanrı Dağı 28, 37, 85
Taraz 95
Tarbagatay 65
Tarım 65
Tarih 25, 36, 51, 126, 127, 128
Tarih-i Gazanî 25
Tarih-i Mübarek-i Gazani 25
Taşkend 28, 62, 64
Taşkent 12, 19, 22, 23, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 44, 46, 48, 64, 75, 78, 84, 87, 104, 128
Tat 86
Tatar 52, 60, 64
Tatarlar 60
Tayif 48
Tebriz 33, 127
Tecen 44, 107
Tecen Nehri 44
Tecen Suyu 44
Teke 120
Tekin 86, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104
Temür Kazık 28, 60, 84
Temür Kazuk 67
Terekeme Salur 119
Tevârîh-i Âl-i Selçuk 25
Teveci Sayın Han 124
Tın Nehri 62
Tıraz 95
Tiken 75, 76
Timur 18, 114
Timur Şeyh 18
Timur Tuğlu 120
Tin 62
Tingiz 70, 74
Tingiz Han 74
Tiniz Han 76
Tin Suyu 63
Tirmiz 63
Togurmış 107, 108, 111
Togurmış oğlu Arslan 111
Tokat 108
Tokuzoğuz 77
Torumçı 75, 76
Toymaduk 86, 118
Toy Tutmaz 120
Tötek 51
Trabzon 111
Tugurmış 107, 108, 111
Tuğrul 108, 109, 111, 113

Tuğrul Sultan 113
Tuhsı 65
Tuman 26, 63, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94
Tuman Han 26, 89, 90, 91, 92, 93, 94
Tumanskiy 32
Tura 118
Turan 62, 64
Turbatlı 75
Tursun Han 19
Tüli Han 62
Tünkend 28, 64
Türk 5, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 44, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 60, 61, 65, 66, 68, 69, 72, 82, 84, 85, 87, 95, 97, 104, 116, 121, 125, 127, 128
Türkçe 5, 12, 17, 30, 34, 46, 53, 64
Türk Dağı 44
Türk Dil Kurumu 30, 32, 128
Türk Han 125
Türkistan 19, 28, 60, 64, 94, 95, 110
Türkistān 85
Türkler 119
Türklerin Soy Kütüğü 11, 12, 33, 36, 127
Türkmen 21, 22, 27, 32, 45, 46, 47, 59, 83, 86, 87, 110, 113, 116, 120, 121, 124, 125
Türkmenistan 33, 44, 45, 105
Türkmenler 19, 20, 22, 34, 44, 45, 86, 87, 110, 122, 124

U

Ugan 19
Ulad 82
Ulak 61
Ulan Bator 53
Ulaş 82, 83
Ulu Dağlar 87
Ulug Tefe 118
Uluğ Talas 95
Uluğ Töpe 123
Uluğ Töpeler 123
Uluğ Töpre 123
Ulu Tağ 28, 84
Ural Nehri 62
Urus 61, 114
Usar 119
Uygur 11, 37, 45, 53, 59, 65, 72, 77, 82, 120
Uygur Devleti 11, 37, 65, 82
Uzarak 111
Uzbanlar 111
Uzgur 111
Uzgur köyü 111
Uzgurlu 111
Uzkend 28, 64
Uzla 111
Uzlar 109, 110, 111
Uz Merası 111
Uzmesehor 111

Ü

Üçguzlar 77
Üç ok 72
Üğüz 53, 69, 104
Üregir 25, 74, 76, 79
Ürgencî Arab Muhammed Hân 18, 44
Ürgenç 18, 19, 62, 63, 105, 107, 108, 113, 120, 121, 124
Ürgençli Şeyh Şerif Hoca 121
Üsrûşene 53, 69, 104

V

Valday 62
Viyana 108, 128

Y

Yabır 74
Yabız 124
Yadigâr Han 18
Yafes 22, 49, 50, 51, 54, 125
Yagma 65
Yağmalar 65
Yapar 23, 75
Yapır 23, 78

Yavlı 92, 94
Yaycı 118, 119
Yayık 62
Yayık Nehri 51, 62, 86
Yazıcıoğlu Ali 25, 85, 128
Yazıoba 111
Yazır 23, 74, 75, 78, 83, 85, 110
Yedisu bölgesi 60
Yemir 120
Yemir ili 120
Yengikent 53, 69, 104
Yenikend 28, 64
Yenikent 28, 53, 69, 85, 87, 94, 102, 104, 105, 108
Yesi 53, 69, 104
Yıldız 18, 125
Yıldız Han 18
Yincü Ögüz 28, 85
Yinçüğüz 53, 69, 104
Yomra 111
Yomut 118
Yulduz 70
Yulduz Han 74, 76
Yumak Bay 29, 126
Yurtçı 75

Z

Zeynel Gazi 118